

zotto che vengono continuamente confrontati con alcuni punti decisivi dell'opera in versi del poeta (il rapporto fra corpo e psiche, realtà e scrittura). Di questa complessa analisi fa parte anche il saggio sull'edizione americana del *Filò* e di altre poesie di Zanzotto, in cui vengono discussi alcuni problemi generali della traduzione moderna, partendo dalle difficoltà che il traduttore americano avrà potuto incontrare traducendo un testo scritto in un "veneto reinventato" dal poeta. Fondamentale il saggio su L'immagine ipersegnica che, analizzando il volume *Meteo* di Zanzotto e quindi l'idea dell'infinito, ci riconduce in qualche modo al problema indicato dal motto bruniano iniziale sul caos. Sono forse gli ultimi saggi del libro che indicano nel modo più chiaro che l'autore ha molta esperienza anche nel campo dell'insegnamento (è professore ordinario al Dipartimento di Italianistica dell'Università degli Studi di Pécs, dove tiene corsi di letteratura italiana e di semiotica), in quanto questi saggi, come se volessero invitare il lettore a ripercorrere brevemente e sistematicamente quanto è stato detto di specifico nei saggi precedenti, riflettono sul concetto di realtà e sul valore del rapporto fra rumore e silenzio, decisamente diverso per i poeti (tardo) simbolisti e per molti poeti a partire dalla terza generazione del Novecento italiano. In questa prospettiva la proposta iniziale con i tre puntini del primo capitolo del libro, *Il caos è ...*, che intende definire, o meglio, fornire alcuni strumenti utili per ripensare nel panorama novecentesco il concetto di caos, potrebbe trovare una sua possibile risposta nel concetto del caos che nella poesia contemporanea viene percepito produttivo, "denso di orientamenti", anche per quanto riguarda la scrittura e l'elaborazione del testo poetico, determinate da imprevedibili processi di trasformazione che interagiscono nella genesi del discorso poetico.

Eszter Rónaky

In 2002, Italian critic and semiologist Luigi Tassoni published a book of essays on the poet Andrea Zanzotto intitled *Caosmos. La poesia di Andrea Zanzotto*. Tassoni introduces his book by trying to explain the concept of chaos, which, in much contemporary verse, is treated as a rich and productive source of poetic orientation. The author goes on to correlate certain critical texts by Zanzotto with crucial passages in his poetry, touching such themes as the relationship between body and psyche and indeed between "reality" and writing.

Caosmos. La poesia di Andrea Zanzotto

Luigi Tassoni

Carocci

dalai az 1970-1980 közötti évekre tehetők, és Zanzotto hatodik verseskötetéhez kötődnek, *Il Galateo in Bosco*-hoz. Az előszót azonban nem ez az esszé követi, hanem megelőzi néhány tőprengés Zanzotto egy „különös szövegről”, a *Microfilm*-ről. Jelentéssel telített a könyv első fejezetének címe, *Microfilm: a káosz álma, főleg ha Giordano Bruno két alapmottóját tekintjük (a káoszról, végtelenről és egyről, ezekre visszavezethető kötelékeiről), valamint a kötet címe, Caosmos (a szerző szerint: „az, ami James Joyce olvasatában – kedvelt Brunoja nyomán – a kozmoszt regeneráló káosz, amely az alapvető törvényszerűségek szerint felémészt és átalakít”). Az elemzés kiindulópontja az interpretációs lehetőségek sokasága, hiszen a *textus álom és ébrenlét törékeny mezsgyéjén jött létre; majd sorra keríti a trilógiához kötődő problémákat, avagy Il Galateo in Bosco, Fosfeni és Idioma (igy például az Erdő képe, az íráshoz hasonlatosan, egyben táplálja és fölfalja a norma fogalmát, a szöveg születését, a referens kételyét, a „sikolyhoz közeli csendet”).**

Kiemelt helyet kap Zanzotto mini daloskönyvének vizsgálata

(*igy a szonett normájával való játék, a hipotextus és az irodalmi emlékezés problémája*), mivel az *Ipersonetto*-nak szentelt fejezet tizenhat szonett kommentárját gyűjti egybe, amelyek eredetileg a szerző gondozásában jelentek meg a *Galateo in Bosco*-ban. A szerző módszerének összetettségét bizonyítja maga a megközelítés, valamint a költő esszéinek vizsgálata, amelyeket párhuzamba állít a verses művek kiemelt pontjaival (a test és lélek, valóság és írás közötti kapcsolat). Ide tartoznak Zanzotto más verseinek elemzései és a *Filò* amerikai kiadásáról írt tanulmány, amelyben a modern fordítás általános problémáit tárgyalja, alapul véve az amerikai fordító nehézségeit a költő sajátos venetói nyelvjárásával szemben.

Az *Immagine ipersegnica*-ról szóló jelentős esszé, amely Zanzotto *Meteo* című kötetét és a végtelenség eszméjét elemzi, visszavezet minket Bruno mottójához, a kezdeti káosz problémájához. Talán a könyv utolsó esszéi mutatnak rá a szerző oktatási területen szerzett számos tapasztalatára (a Pécsi Tudományegyetem Olasz Tanszékének tanára, ahol olasz irodalmat és szemiotikát tanít): ezek a tanulmányok röviden és szisztematikusan végigvezetik az olvasót az előző írások mondanivalóján, elmélkednek a valóság gondolatán és a zörej-csend közötti kapcsolaton. Ez a viszony gyökeresen mást jelent a késői szimbolistaéknál és a huszadik század harmadik generációjának olasz költőinél.

Ebben a tekintetben az első fejezet címének három pontos verziója – *Il caos è...* – hasznos irányvonalakat jelöl ki a káosz fogalmának újraértelmezéséhez a huszadik században; egyben megtalálhatja a lehetséges választ a kortárs költészet szerinti „produktív káoszban”, amely „irányultsággal telített” a költői szöveg létrehozásában is. Mindebben meghatározó szerepet játszanak a költői mű születésében közrejátszó előreláthatatlan változások.

Rónaky Eszter